

Tollbamondás

Lotz János a kiváló érettségije után a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem elődjére, a Pázmány Péter Tudományegyetemre nyert felvételt. Egyetemista korában kétéves (betűkkel írják le!) kutatói ösztöndíjat nyert el Stockholmba. Itt írta meg élete fő művét, a Das ungarische Sprachsystem című könyvét a magyar nyelvről. A mű 1939-ben jelent meg a Királyi Magyar Intézet kiadványaként. Megírásának fő célja az volt, hogy segítséget adjon azoknak a svéd diákoknak, akik a magyar nyelvet szerették volna megtanulni. A könyv német nyelven íródott, ez volt a közvetítő nyelv a svéd és a magyar között. Lotz a művében(,)(-) többek között(-)(,) a szóosztályokat és azok ragozását mutatja be. Először a szó formai tulajdonságait ismerteti tőtípusok szerint csoportosítva, majd a kapcsolható toldalékok következnek a kapcsolódás módjával együtt. Végül a jelentésről is szól néhány szót.

Lotz munkája egyfelől a kor nyelvtudományi eredményeinek előremutató ötvözete, másfelől szemléletében, rendszerében addig példa nélkül álló mű. A könyv megjelenése után a Stockholmi Főiskola Lotzot kinevezte docensnek, majd 1942-ben egyetemi tanárnak. Lotz János ekkor még csak huszonkilenc éves volt, s nem sejtette, hogy pár év múlva a New York-i Columbia Egyetem tanáraként fog dolgozni.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: Das ungarische Sprachsystem, Columbia

Hívjuk fel a diákok figyelmét, hogy az intézményeknek ez a hivatalos neve!

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

9-10. osztály

- 1. Az alábbiakban a szövegben egymás után szereplő idegen szavakat olvashatod. Írd melléjük a magyar megfelelőjük számát!** **7/**

artikuláció	5.	1. összefüggő folyamat
dinamikus	7.	2. térszerkezet (felépítés)
statikus	3.	3. nem változó
konfiguráció	2.	4. elektronikus hangokat előállító eszköz
mechanizmus	1.	5. a hangképzés módja
szintetizátor	4.	6. nyelvek közötti
interlingvális	6.	7. mozgásban lévő

- 2. A szöveg illusztrációjával kapcsolatban dönts el, hogy igaz vagy hamis az állítás. Húzd alá a hamisakat!** **7/**

statikus kép röntgenfelvétel anatómiai felépítés csak kézzel készült hangképző szervek

Lotz János készítette

Bolla Kálmán készítette

A pontszámokban minden elem helyes meghatározása számít!

- 3. Kizárólag a szöveg alapján számold össze a mennyiségeket!** **3/**

Ennyi férfi foglalkozott az artikulációs röntgenfelvételekkel. **6**

Ennyi nyelven végeztek artikulációs vizsgálatot a kutatók. **6**

Ennyi szervünk vesz részt a hangképzésben. **9 (6+3)**

- 4. Fejezd be a mondatokat a szövegből származó idézetekkel!** **3/**

Az adatok segítségével megvalósulhatnak olyan mesterséges eszközök, melyek „**egy mai modern artikulációs elvű beszéd szintetizátorhoz is felhasználhatók lennének**”.

A magyar hangok képzésmódjának leírása támogatja a „**magyar beszédképzés mechanizmusainak megismerését és az artikulációs bázis feltárását**”.

A hangok képzésmódjának leírása és a technika révén lehetőség nyílik „**az interlingvális hangtani egybevetésekre**”.

A mondatok tartalmának egyértelműnek kell lenni, csak akkor fogadható el más megoldás (csakis idézet!).

Helyesírási feladatok

1. Alkoss szóösszetételeket vagy szó szerkezeteket az alábbi szavakból! Írd be őket a táblázat megfelelő helyére! **16/**

úti+társ, nagy+fokú, befogadó+képesség, Shakespeare+dráma, állást+foglal, Petőfi+kultusz, Grammy+díj, sós+perec, Erzsébet+híd, előadó+művészet, rúg+kapál, hánya+veti, örökön+örökké, kérve+kéri, URH+adás, Duna+híd

Egybeírjuk	Különírjuk	Kötőjellel írjuk

2. Írj három tetszőleges, de különböző típusú példát arra az esetre, amikor a helyesírási szabályzat megengedő, vagyis amikor egy ugyanarra a dologra vonatkozó kifejezés többféleképpen leírva is helyes! **3/**

pl.: pacemaker/pésméker (Ebbe a típusba tartozó másik példa is elfogadható az egyik megoldásként.)

a) _____

b) _____

c) _____

3. Húzd alá a szövegbe illő, helyesen írt formát! **10/**

Gyuri nagyon boldog, mert Saci hozzá ment/hozzáment feleségül, nem Robihoz. Robi ezért neki ment/nekiment Gyurinak. Rá gondolni/rágondolni is rossz, mi történhetett volna, ha nem jön egy rendőr, aki az iránt/aziránt érdeklődött, minden rendben van-e. Állítólag Robi ekkor oda ment/odament Gyurihoz, és közölte, hogy akkor ő félre áll/félreáll, ő miatta/őmiatta ne legyenek boldogtalanok. E szerint/eszerint a hír szerint Robiban megvan a jóra való/jóraláló törekvés. Ez a történet fenn maradt/fennmaradt a családi legendáriumban.

4. Pótold a hiányzó kezdőbetűket! **5/**

__merikai __gyesült __llamokbeli

__rs __ezer __éri

__rszágos __etőmag-__ermeltető __s -__llátó __állalat

__olnoki II. __ámú __ltalános __skola

__eleti __ályaudvari

5. Oldd meg a következő szóegyenleteket! Írd le az így kapott alakokat helyesen!**10/**

Marseille+i _____

Nagy Medve+beli _____

József Attila+k _____

Loire+on _____

Balzac+val _____

Goethe+s _____

Anjou+k _____

Walter Scott+s _____

Peugeot+t _____

USA+val _____

6. Pótold a hiányzó l betűt!**8/**

mi __iméter, á __hatatos, zölde __, lehe __et, flane __, má __ik, venti __átor, bagate __

7. Pótold a hiányzó -ü/-ú betűt!**8/**

b __ntet, __zér, d __lékeny, f __zér, megsz __ntet, t __nékeny, t __rtőztet, __zelmek

Elérhető pontszám: 60 pont**Elért pontszám: _____**